

Opvs Theologicvm

In Tres Tomos Distribvtvm, In quo praecipua totius Theologiae capita
accurate pertractantur ... Adiecto ad finem Tertij Tomi Indice rerum
notabilium

Qui totam primam partem D. Thomæ, ac multa alia continet, quorum
Indicem sequens pagina dabit

Mauro, Silvestro

Romae, 1687

Q. 211. Vtrum creatura corporalis sit à Deo, ab eoque per se facta fuerit
propter suam bonitatem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84111](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84111)

QVÆSTIONVM THEOLOGICARVM

In primam partem S. Thomæ.

LIBER QVARTVS.

Continens Tractatus de Opere sex dierum, de Anima,
ac de formatione primorum hominum, eo-
rumque statu innocentie.

VIA creaturæ diuiduntur in spirituales, & corporeas, Sanctus Thomas postquam à quæst. 44. vsque ad 64. inclusiue egit de creatione in genere, ac de creaturis spiritualibus, hoc est de Angelis, à quæstione 65. vs-

que ad 119. quæ est vltima primæ partis, disputat de creaturis corporeis, ac præsertim de homine. Et quia creaturæ corporeæ sunt à Deo creatæ, formatæ, & ordinatæ per opus sex dierum, ideo à quæstione 65. vsque ad 74. decem quæstionibus disputat de opere sex dierum. Descendit deinde ad agendum de homine: & quia homo constat ex anima rationali, & corpore, ideo à quæstione 75. vsque ad 90. quæstionibus sexdecim disputat de anima præsertim rationali. A quæstione 91. vsque ad 102. agit de formatione primorum hominum secundum corpus, ac de statu innocentie. Absoluto tractatu de creatione, ac distinctione rerum, descendit S. Thomas ad agendum de gubernatione, & eius effectibus, qui sunt rerum conseruatio, earundem mutatio à Deo, ac mutatio vnius creaturæ ab alia, ac de gubernatione, ac de his tribus effectibus gubernationis disputat à quæstione 103. vsque ad 119. & vltimam. Nos igitur doctrinam de opere sex dierum trademus hoc tractatu 14. tractatu 15. agemus de Anima, tractatu 16. disputabimus de formatione primorum hominum, eorumque statu innocentie, ac demum tractatu 17. agemus de gubernatione, ac tribus eius effectibus. Titulos quæstionum ostendet index initio positus.

TRACTATVS XIV.

De opere sex dierum

QVÆSTIO CCXI.

Virum creatura corporalis sit à Deo, ab eoque per se facta fuerit propter suam bonitatem.

S. Thom. quæst. 65. art. 1. 2. 3. & 4.

1.

IDETVR creatura corporalis, ac visibilis non fuisse producta à Deo summe bono, sed à principio malo, vt docuerunt Manichei: primo quia Ecclesiasticus 3. dicitur: Didici, quod

omnia opera, quæ fecit Deus, perseverent in perpetuum; & Gen. 1. dicitur: Vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona; sed creatura corporea, & visibilis non perseverat in perpetuum, siquidem vt dicitur 2. ad Corinth. 4. Quæ videntur, temporalia sunt, quæ autem non videntur, æterna; rursus creatura corporea non est valde bona, imò multa corpora, puta serpentes, venena &c. sunt mala, & nociua: ergo creatura corporea, & visibilis non est à Deo summe bono, sed à principio malo, hoc est à Diabolo, qui ideo 2. ad Corinth. 4. vocatur Deus huius sæculi.

2. Secundo quæ sunt à Deo, tanquam à primo principio conducunt hominem ad Deum vltimum finem, & non retrahunt à Deo: sed creatura corporea, & visibilis retrahit hominem à Deo, ideoque Apost. 2. ad

iiii

Co-

Corinth. 3. dicit, non contemplantibus nobis quæ videntur, ne ab eorum contemplatione tetraherentur à Deo; ergo.

3. Tertio videtur saltem creatura corporea, & visibilis non fuisse producta à Deo per se, & ex prima intentione, sed ad pœnam creaturæ spiritualis peccantis, vt docuit Origenes. Iustitia enim diuina non dat inæqualia, nisi inæqualibus: sed creatura corporea sunt in perfectione inæquales, & inferiores creaturis spiritualibus; ergo Deus ab initio creauit solas creaturas spirituales æquales in perfectione; & quia plures ex illis per liberum arbitrium inæqualiter peccarunt, creauit inæqualia corpora, quibus creaturas spirituales veluti diuersis carceribus alligaret, iuxta proportionem peccati, quod commiserant.

4. Quarto videtur creatura corporea producta fuisse à Deo, mediantibus Angelis. Vt enim dicit Aristoteles 1. Metaphys. cap. 2. Sapientis est ordinare: sed diuina sapientia gubernat inferiora per superiora quodam ordine, vt dicit Augustinus lib. 3. de Trinit. cap. 4. ergo proportionaliter naturam corpoream, quæ est inferior, produxit per Angelos, qui sunt superiores in natura.

5. Quinto idem semper facit idem: ergo si Deus corpora produxisset per se, & non per Angelos, corpora non differrent inter se.

6. Sexto videntur saltē formæ corporales procedere ab Angelis, qui sunt formæ spirituales. Spirituales enim substantiæ sunt perfectiores, & habent maiorem virtutem causandi, quam corpora cœlestia; sed corpora cœlestia causant formas corporum inferiorum; ideoque dicuntur causare generationes, & corruptiones; ergo Angeli, qui sunt substantiæ spirituales, causant formas corporum inferiorum.

7. Respondeo, quod Sanctus Thomas quæst. 65. descendit ad agendum de creatione creaturarum corporalium, ac de ipsis corporibus creatis, & ordinatis à Deo per opera sex dierum, vt refertur initio Geneseos. Quæstione ergo 65. reiecit quatuor præcipuos errores hæreticorum circa creationem, & formationem corporum: Quæstione 66. examinat opiniones Patrum, & Philosophorum circa creationem materiæ informis, cœli empyrei, & temporis: Quæstione 67. & sequentibus vsque ad 74. agit de singulis sex diebus, ac de operibus in ijs factis, nec non de septima die, qua Deus quieuit ab omni opere, quod patrarat.

8. Circa creationem igitur corporum, quatuor sunt præcipui errores. Primus est Manicheorum, qui vt dictum est quæst. 111. num. 15. docuerunt dari duo prima principia improdūta, alterum summè bonum, hoc est Deum, alterum malum, ac non Deum bonum, sed principium malum creasse mundum hunc corporeum, ac visibilē, ideoque ab Apollolo 2. ad Corinth. 4. vocari Deum huius sæculi.

9. Secundus error est Origenis, qui vt dictum est quæst. 111. num. 9. lib. 1. Periarchon cap. 7. & 8. docuit creaturam corporalem creatam quidē fuisse à Deo summè bono, sed non ex prima intentione, sed in pœnam creaturæ spiritualis, quæ peccauerat. Existimauit igitur Deum ab initio creasse solas creaturas spirituales, quarum aliquæ per liberum arbitrium se conuerterunt ad Deum, & in sua simplicitate remanentes, pro diuersitate meritorum promotæ sunt ad diuersos ordines Angelorum: aliæ auersæ sunt à Deo, & peccarunt, quædam magis, quædam minus, & in pœnam alligatæ sunt varijs corporibus, tanquam carceribus pro diuersitate peccati, & hanc fuisse causam, propter quam Deus creauit varia genera corporum, vt quælibet creatura haberet carcerem suo peccato proportionatum.

10. Tertius error est Platonis in Timæo, Avicennæ, & plurium veterum hæreticorum, qui vt dictum est quæstione 111. num. 7. docuerunt à Deo productam esse solū primam creaturam spiritualement, hoc est primam Intelligentiam, à qua producta sit secunda Intelligentia, & sic gradatim vsque ad ultimam creaturam spiritualement, siue ultimam Intelligentiam, quæ produxerit creaturas corporeas, ac proinde mundum corporeum, productum fuisse immediatè ab Intelligentijs, siue Angelis.

11. Quartus error est eorum, qui dixerunt omnes formas, quæ sunt in materia, derivari à formis separatis à materia. Et quidem Plato docuit præter singularia in materia existentia dari vniuersalia, hoc est species, & genera extra materiam existentia, quæ vocabat ideas, à quibus deriuentur formæ in materia existentes per modum cuiusdam participationis. Existimauit igitur præter homines singulares, & materiales in materia existentes dari per se hominem separatū à materia, per cuius participationem, & impressionem formentur homines in materia, co pacto, quo per impressionem sigilli formatur eius imago, ac relinquitur in cera. Proportionaliter censuit præter equos singulares in materia existentes dari per se equum separatū à materia, per cuius impressionem formentur equi singulares: præter animalia singularia dari per se animal, per cuius impressionem formentur omnia animalia: præter viuentia singularia dari per se viuens, & per se vitam, per cuius impressionem formentur omnia viuentia: præter entia singularia dari per se ens, seu ipsum esse, per cuius impressionem existant, & formentur omnia entia.

12. Avicennas autem existimauit formas rerum corporalium separatas à materia non per se subsistere, sed solū existere intentionaliter in intellectu Intelligentiarum separatarum, quas nos vocamus Angelos, ac proinde ab Angelis, siue Intelligentijs habentibus in suo intellectu ideas corporum procedere,

dere, & formari corpora naturalia, non aliter, ac artificialia formantur ab artifice secundum ideam, quam habet in intellectu. Iuxta principia Auicennæ quidam moderni heretici, quos tacito nomine Sanctus Thomas refert art. 4. quæst. 65. docuerunt Deum esse creatorem omnium rerum, etiam materiæ, sed materiæ à Deo creatam, à Diabolo fuisse formatam, & per varias species distinctam iuxta ideam, quam habuit in mente.

13. Contra hos quatuor errores Sanctus Thomas quatuor articulis quæstionis 65. ponit quatuor conclusiones. Prima conclusio est: non solum omnes creaturæ spirituales, & inuisibiles, sed etiam omnes corporeæ, & visibiles factæ sunt à Deo. Conclusio est de fide. Nam in symbolo Constantinopolitano credimus in Deum factorem cæli, & terræ, visibilibus omnium, & inuisibilibus: ac verba illa visibilibus omnium, & inuisibilibus, quæ non habentur in symbolo Apostolorum, addita sunt contra Manichæos. In Concilio Lateranensi etiam sub Innocentio III. & refertur cap. Firmiter de summa Trinitate in confessione fidei de Deo dicitur: quod utramque de nihilo condidit creaturam, spiritualem, & corporealem, Angelicam videlicet, & mundanam.

14. Probatur primò ex manifestis testimonijs Scripturæ. Nam Gen. 1. habetur: In principio creauit Deus cælum, & terram, ac recensentur multa alia corpora à Deo facta, ideoque Hieronymus epist. 139. quæ est ad Cyprianum, censet rerum solum corporalium, & visibilibus productionem eo loco commemorat à Moyse. Psalmo 101. Initio tu Domine terram fundasti, & opera manuum tuarum sunt cæli. 2. Machab. 7. Mater Machabæorum filios alloquens dicit. Peto nate, ut aspicias ad cælum, & terram, & omnia, quæ in eis sunt, & intelligas, quia ex nihilo fecit illa Deus, & hominum genus. Quia verò Manichæi asseriebant autorem veteris Testamenti fuisse Deum malum, ac proinde solum de Deo malo intelligenda loca veteris Testamenti, quibus Deus dicitur creasse cælum, & terram, & alia visibilia, hoc idem probari potest clarissimis testimonijs Testamenti noui. Nam Ioan. 1. de Verbo Dei dicitur: Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Paulus ad Heb. 1. affert illud Psalms 101. Initio tu Domine terram fundasti, & opera manuum tuarum sunt cæli. Apocal. 10. Angelus inquit per uiuentem in secula seculorum, qui creauit cælum, & omnia, quæ in eo sunt, & terram, & ea, quæ in ea sunt, & mare, & ea, quæ in eo sunt.

15. Addit Suarez lib. 1. de opere sex dierum, cap. 1. ex his locis probari etiam Deum creasse mundum hunc visibilem per veram, & propriam creationem, hoc est effectiorem ex nihilo. Confirmat ex Patribus, qui verba illa: In principio creauit Deus cælum, & terram intellexerunt de vera, & propria creatione. Cyrillus lib. 5. Thesauri, cap. 4. dicit: Quando nondum producta creati dicuntur, necessario de ni-

hilo ad esse procedere intelliguntur. Idem docet lib. 1. in Genesim initio, cum Chrysostomo ibidem Homil. 2. Athanasius etiam de Incarnat. Verbi initio dicit: Ex nihilo, ac prorsus nunquam extantibus Deum Patrem per Verbum suum rerum vniuersitatem fecisse agnoscit, cum ad istum modum loquitur per Verbum suum: in principio creauit Deus &c. Et Epist. quod Nicenæ Synodus &c. dicit. Itane Deus condit ut homo? Absit. Deus enim creat, cum vocat ea, quæ non sunt sine ullius rei, aut ope, aut opera.

16. Probatur secundo ratione. Nam ex dictis quæstione 118. creare est ita proprium Dei, siue entis à se, vt nulla creatura possit eleuari ad creandum; sed ex dictis q. 17. vnum tantum datur ens à se, & vnus tantum Deus; ergo vnus tantum Deus potest creare; sed corpora productione prima, qua producat etiam materia, non possunt produci, nisi per creationem, qua fiant ex nihilo, & non educantur ex subiecto præexistente: nam materia cum non sit in subiecto, non potest educi ex potentia subiecti; ergo corpora in prima productione fuerunt creata à Deo, nec potuerunt produci ab vlla creatura, nec à principio malo improducto, cum vnicum tantum sit ens improductum, Deus nimirum summè bonus.

17. Probatur tertio ratione, quam affert Sanctus Thomas hoc art. 1. quæst. 65. quam sic explico. Omnia, quæ conueniunt in aliquo, in eoque sunt vnum, illud, in quo vniuntur debent tandem accipere ab vna causa, vnoque principio: nam diuersa non faciunt vnum, sed diuersa; sed omnia entia spiritualia, & corporea, visibilia, & inuisibilia, quantumlibet diuersa, conueniunt in esse, & in hoc, quod sunt: ergo debent accipere esse ab vno principio essendi. Maior & videtur ex se satis constare, & probatur ad hominem ex principijs Manichæorum. Nam ideo per ipsos omnia mala procedunt ab vno primo principio malo, quia conueniunt, & sunt vnum in ratione mali; sed omnia entia bona, & mala, corporea, & spiritualia, visibilia, & inuisibilia conueniunt in ratione entis, & in hoc, quod habent esse: ergo debent produci, & habere esse ab vno primo principio, quod est Deus summè bonus. Videri possunt quæ dicta sunt quæst. 111. & 116. vbi ostensum est non dari vnum primum principium malum, quod sit causa omnis mali.

18. Secunda conclusio, quam contra Origenem, eiusque sectatores ponit Sanctus Thomas art. 2. quæst. 65. est: Deus non ex sola occasione peccati, & in poenam creaturarum spiritualium, quæ peccarunt, sed per se ex primaria sua intentione hunc mundum visibilem creauit propter suam bonitatem, vt illam per varios gradus creaturarum diffunderet.

19. Probatur primo: nam illa opinio Origenis supponit animas hominum peccasse, antequam corporibus vnirentur; sed hoc repu-

gnat Scripturæ: ergo. Probatur minor, afferendo aliqua loca Scripturæ. Ioann. 9. interrogantibus: *Rabbi quis peccauit, hic, aut parentes eius, ut hic cæcus nasceretur?* Respondit Iesus, neque hic peccauit, neque parentes eius, sed ut manifestentur opera Dei in illo; ergo anima cæci nati non detrusa fuerat in corpus cæcum in poenam peccati, quod commisset, antequam corpori vniretur. Ad Roman. 9. Apostolus de Esau, & Iacob dicit: *Cum nondum nati essent, aut aliquid boni egressent, aut mali:* ergo animæ illorum, antequam corpori vnirentur, nihil boni egerant, aut mali. 2. ad Corinth. 5. *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, siue bonum, siue malum:* ergo animæ hominum, antequam corpori vniantur, nihil gesserunt boni, vel mali, de quo debeant rationem reddere. Ideo opinio ista cum alijs erroribus Origenis damnata est in quinta Synodo generali, & in 6. Synodo act. 11. dum approbata est epistola Sophronij, ac recensetur inter hæreses ab Epiphano. Hæresi 64. initio, & ab Augustino lib. de hæresibus, hæresi 43. Ex professo autem illam impugnant Augustinus lib. 11. de Ciuit. cap. 23. Nyssenus lib. de Opificio hominis, cap. 28. & 29. Cyrillus Alexandrinus lib. 1. in Ioann. cap. 9. & alij.

20. Secundo illa opinio Origenis supponit animas hominum creatas fuisse eiusdem speciei cum Angelis, ac illis æquales, quod repugnat non solum fidei, sed etiam rectæ philosophiæ.

21. Tertio Scriptura satis expressè docet creaturas corporeas creatas esse, non ut creatura spiritualis puniatur, sed quia erant bonæ, & viles ad alios fines. Gen. enim 1. narrata creatione cuiuslibet generis creaturarum corporearum, subiungitur: *& vidit Deus, quod esset bonum:* quasi diceret, verba sunt Sancti Thomæ, quod unumquodque idè factum est, quia bonum est illud esse; & concludit Scriptura: *Et vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona.* Ibidem dicitur: *Fiant luminaria in firmamento cæli, & diuidant diem, ac noctem, & sint in signa, & tempora, & dies, & annos, ut luceant in firmamento cæli, & illuminent terram.* Deuter. 4. de cælo, Sole, & astris dicitur: *Quæ creauit Dominus Deus tuus in ministerium cunctis gentibus, quæ sub cælo sunt.* Isa. 45. *Ipse Deus formans terram, & faciens eam, non in vanum creauit eam, sed ut inhabitaretur, formauit eam.* Constat etiam ex Scriptura Deum creasse omnia propter suam bonitatem manifestandam. Nam Prouerb. 6. dicitur: *Vniuersa propter semetipsum operatus est Dominus:* & ad Coloss. 1. *In ipso, & per ipsum condita sunt vniuersa in cælis, & in terra, visibilia, & inuisibilia:* ergo corpora non sunt creata solum occasionalitè ad puniendos spiritus, qui peccarant, antequam corporibus vnirentur.

22. Quarto rejicit Sanctus Thomas illam opinionem Origenis ab absurdo. Ut enim arguit Augustinus lib. 11. de Ciuitat. cap. 23.

Quid stultius dici potest, quam istum Solem, ut in vno mundo vnus esset, non decori pulchritudinis, vel saluti rerum corporalium consuluisse artificem Deum, sed hoc potius euenisse, quia vna anima sic peccauerat, ut tali corpore mereretur includi? Ac per hoc si contigisset, ut non vna, sed duæ, sed decem, vel centum similiter, æqualiterque peccassent, centum Soles haberet hic mundus, quod ut non fieret, non opificis prouisione mirabili ad rerum corporalium salutem, decorumque consultum est, sed contigit potius tanta vnus anima progressionem peccantis, ut sola tale corpus mereretur. Ex proportionali ratione si plures animæ sic peccassent, essent in mundo plures Lunæ &c.

23. Concludit Sanctus Thomas, quod totum vniuersum cum singulis suis partibus etiam spiritualibus ordinatur ad Deum sicut in finem, in quantum in eis per quamdam imitationem diuina bonitas representatur ad gloriam Dei. Probat, explicando, quo pacto assignetur finis totius hominis, & partium eius, qui homo dicitur microcosmus, hoc est mundus paruus, & inferendo, quod proportionaliter debet assignari finis totius vniuersi, & partium eius, quod vniuersum dicitur macrocosmus, hoc est mundus magnus. Primo igitur vnaquæque pars hominis habet pro fine suum actum, puta finis oculi est actus videndi, finis auris est actus audiendi. Secundò pars ignobilior est propter nobiliorem, puta sensus est propter intellectum, pulmones sunt propter cor, palpebræ propter oculum. Tertio omnes partes sunt propter perfectionem totius, puta omnes partes hominis sunt propter perfectionem totius hominis. Quarto totus homo est propter finem extrinsecum, nimirum ut fruatur Deo summo bono. Proportionalitè in vniuerso primò qualibet pars etiam corporea habet pro fine proprium actum, & perfectionem. Secundò creaturæ ignobiliores sunt propter nobiliores, puta creaturæ inferiores homine sunt propter hominem. Tertio singulæ creaturæ, ac singulæ partes vniuersi sunt propter perfectionem vniuersi. Quarto totum vniuersum cum suis partibus ordinatur ad Deum, tanquam ad finem extrinsecum, in quantum in vniuerso, & singulis eius partibus per quamdam imitationem diuina bonitas representatur. Addit, quod creaturæ rationales aliquo speciali modo habeant pro fine Deum ut cognoscendum, & amandum.

24. Opponi potest pro errore Origenis. Ecclesiastici 39. dicitur: *Ignis, grando, fames, & mors omnia hæc ad vindictam creata sunt: bestiarum dentes, scorpj, & serpentes, & romphæa in exitum impiorum.* Ignis inferni dicitur paratus Diabolo, & Angelis eius: ergo possumus dicere omnia corpora creata esse ad supplicium spirituum.

25. Respondeo, negando consequentiam. Primo licet transmittamus hæc condita esse ad impios puniendos, non sequitur omnia corpora creata esse ad puniendos spiritus, cum manifestè constet cælum, terram, mare, Solem,

lem; stellas &c. ex primaria intentione condita fuisse ad perfectionem vniuersi. Secundo illa ipsa corpora, quæ in auctoritatibus allatis recensentur, ex primaria intentione condita sunt ad perfectionem vniuersi, & in bonum electorum, quibus omnia cooperantur in bonum. Sed quia Deus vidit multos peccaturos, ex secundaria intentione creata sunt etiam, vt Deus posset illis vt in puniendos impios, & reprobos, quibus ex ipsorum culpa ipsa bona cooperantur in malum. Ideo in Ecclesiastico cap. 39. post verba in obiectione relata, subditur: *Bona bonis creata sunt ab initio: sic nequissimis bona, & mala. Initium necessaria rei vite hominum, aqua, ignis, & ferum, sal, lac, panis similigineus, & mel, & botrus vuae, & oleum, & vestimentum. Hæc omnia sanctis in bona, sic & impijs in mala conuertentur.* Addo, quod ipse infernus, cuiusque ignis creatus est propter perfectionem vniuersi, ad quam spectat, vt detur etiam carcer destinatus poenæ eorum, qui peccarint, eo pacto, quo ad perfectionem ciuitatum spectat etiam carcer. Sicut autem ex eo, quod in ciuitate detur carcer, ineptè argueretur, quod omnia ædificia sint carceres, sic ex eo, quod infernus sit carcer paratus impijs, ineptè arguitur omnia corpora mundi, etiam Solem, Lunam &c. esse carceres paratos spiritibus, qui peccarant. Præterea infernus primò, & per se conditus est propter bonum electorum, vt videlicet etiam metu poenæ absterneant à peccatis, & beatitudinem consequantur.

26. Tertia conclusio, quam contra Platonem, Auicennam, ac plures veteres hæreticos relatos nu. 7. ponit Sanctus Thomas art. 3. est: Omnia entia, & omnia corpora, prima productione, qua producta est etiam prima materia, producta sunt immediatè à solo Deo, ac proinde falsum est, quod Deus immediatè produxerit solam primam Intelligentiam, quæ produxerit secundam vsque ad vltimam Intelligentiam, quæ produxerit mundum corporum.

Probatur primò ex Scriptura, & Patribus allatis num. 11. quibus addi potest locus Isai. 44. vbi Deus de se ipso dicit: *Ego sum Dominus faciens omnia, extendens cælum solus, stabilis terram, & nullus mecum.*

27. Probatur secundo ratione. Nam corpora productione prima non transmutatiua producantur simul cum materia prima, ac proinde ex nihilo, & nullo subiecto præsupposito, & sic propriè creantur: sed creare ex nihilo, nullo subiecto præsupposito, est ita proprium Dei, vt non possit conuenire ulli creaturæ, vt dictum est quæst. 18. ergo.

28. Quarta conclusio, quam Sanctus Thomas art. 4. ponit contra eos, qui dixerunt omnes formas, quæ sunt in materia, derivari à formis separatis à materia, nimirum ab ideis, vel Intelligentijs, siue Angelis, vt explicatum est num. 8. & 9. est: formæ rerum corporarum non procedunt ab ideis, nec ab

Intelligentijs, sed educuntur ex potentia materiæ ab agentibus naturalibus producentibus composita, ex quibus constant.

Probatur: nam generantur res singulares, puta generatur equus singularis, ignis singularis: sed simile generatur à suo simili; ergo equus singularis non generatur ab equo vniuersali, & separato à materia, qui valdè est dissimilis equo genito, sed ab alio equo singulari, qui est simillimus genito, ac per generationem forma equi educitur ex potentia materiæ, ac sola anima rationalis creatur à Deo, vt dictum est quæst. 33. de anima. Eadem ratione probatur cæteras formas materiales non procedere ab Intelligentijs, siue Angelis, sed ab agentibus naturalibus, & corporeis, à quibus producantur corpora, formas educi ex potentia materiæ. Videri possunt, quæ dixi in Philosophia in lib. de generat. quæstion. 18. in resp. ad 3.

29. Addit Sanctus Thomas primò, quod quia corpora mouentur à substantia spiritali creata, nimirum ab Angelis, vt Augustinus dicit lib. 3. de Trinit. cap. 4. Angeli in quantum per motum localem præsertim corporum cœlestium applicant corpora, concurrunt ad generationes corporum inferiorum, & ad formas ex materia educendas, non per immediatum influxum, sed per motum localem applicatiuum corporum immediatè influentium.

30. Addit secundo, quod etiam species intentionales intellectus Angelici, quæ sunt quædam feminales rationes formarum corporarum, reducantur ad Deum, tanquam ad primam causam, siquidem vt cum eodem Sancto Thoma quæst. 55. art. 2. diximus quæstion. 130. Angeli species intentionales accipiunt immediatè à Deo.

31. Addit tertio, quod quia in prima productione corporum materia non fuit transmutata ex potentia in actum, formæ fuerunt immediatè productæ à Deo, cui soli ad nutum obedit materia corporalis, tanquam propriæ causæ. Vnde ad hoc significandum Moyses singulis operibus præmittit, fiat hoc, vel illud: in quo significatur formatio rerum per Verbum Dei facta, à quo secundum Augustinum tract. 1. in Ioannem post medium, est omnis forma, & compago, & concordia partium.

32. Ad 1. Ecclesiast. 3. dum dicitur: *Didici, quod omnia, quæ Deus fecit, permanent in æternum*, significatur, quod permanent in æternum saltem secundum materiam, quia creaturæ etiam corruptibiles nunquam rediguntur in nihilum, sed saltem remanebunt secundum materiam. Addo creaturas tanto magis esse immobiles, & perpetuas, quanto magis propinquæ sunt Deo, qui est omnino immobilis, & perpetuus. Creaturæ igitur corruptibiles sunt perpetuæ secundum materiam, sed mutantur secundum formas substantiales. Creaturæ incorruptibiles sunt immobiles secundum locum, vt corpora cœlestia, vel secundum

dum affectiones, ut Angeli. Apostolus dicens: *Quæ videntur temporalia sunt, quæ autem non videntur, æterna*, loquitur de præmijs, ac significat præmia visibilia esse temporalia, inuisibilia autem fore æterna, ideoque loquens de præmio inuisibili dixerat: *æternum gloria pondus operatur in nobis*. Verificatur tamen, quod omnia visibilia sunt temporalia, quia omnis creatura visibilis subiaceret tempori, vel secundum esse, vel secundum motum. Idem Apostolus 2. ad Corinth. 4. Diabolum vocans *Deum huius sæculi*, loquitur in eo sensu, in quo ad Philipp. 3. dicit: *Quorum Deus venter est*. Sicut ergo hoc dicens, non significauit ventrem esse creatorem illorum, sed solum significauit illos seruire ventri, sic diabolum vocans *Deum huius sæculi*, significauit solum sæcularitèr viuentes seruire diabolo, non autem significauit diabolum creasse hoc sæculum, ac corpora visibilia. Demum creatura corporea est bona, sed quia non est bonum vniuersale continens omnia bona, sed est bonum particulare, & contractum, vna creatura bona potest esse contraria alteri creaturæ bonæ, illicque nocere; sed omnia bona etiam particularia, & contracta debent esse à summo bono: ergo omnis creatura debet esse à Deo, ac non à Diabolo.

33. Ad 2. distinguo maiorem, quæ sunt à Deo, ducunt per se ad Deum, ac per se non retrahunt à Deo, concedo: quæ sunt à Deo per se conducunt ad Deum, ac per accidens ex abusu peccantium non possunt à Deo retrahere, nego: distinguo eodem pacto minorem: & nego consequentiam. Creaturæ corporeæ inuisibiles per se conducunt ad Deum iuxta illud ad Rom. 1. *Inuisibilia mundi per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur*. At ex culpa eorum, qui insipienter eis vtuntur, possunt per accidens retrahere à Deo: ideoque Sap. 14. dicitur: *Creaturæ facta sunt in mœculam pedibus insipientium*. Quia verò per accidens insipientes à Deo abducunt per aliquod bonum in ipsis existens, quod bonum debent habere à summo bono, hoc ipsum ostendit creaturas, quæ per accidens abducunt insipientes à Deo, esse à Deo.

34. Ad 3. ex eo, quod inæqualitas rerum non possit esse à Deo, responsum est quæstione 121. num. 21. in respons. ad 4. ac nu. 16. ostensum est distinctionem, & inæqualitatem rerum, cum spectet ad perfectionem, & pulchritudinem vniuersi, procedere per se à Deo, tanquam à prima causa. Nihil igitur est hoc loco addendum.

35. Ad 4. concedo maiorem, & minorem, ac nego consequentiam. Licet diuina sapientia creaturas inferiores gubernet per superiores, tamen illas non creat per superiores, quia creare est proprium Dei, ac non potest conuenire vlli creaturæ, ut dictum est num. 26. & magis ex professo quæst. 118. *Quia verò sapientis est ordinare, Deus, qui est sapientissimus, creaturas ordinauit, instituendo diversos gradus creaturarum*.

36. Ad 5. distinguo antecedens: idem semper facit idem, dum operatur per modum naturæ determinatæ ad vnum, concedo: dum operatur per modum artis ex idea plurium, nego antecedens, & consequentiam. Deus licet sit vnus, nihilominus operatur ex perfectissima idea omnium creabilium, ideoque potest producere plura, & infinita, prout voluerit.

37. Ad 6. concedo maiorem, & minorem, ac nego consequentiam. Quia Angeli sunt perfectiores corporibus cœlestibus, ideo causant formas corporum inferiorum modo perfectiori, mouendo nimirum, & applicando corpora cœlestia, & inferiora, ut etiam explicatum est quæst. 203. num. 12.

QVÆSTIO CCXII.

Verum informitas materia tempore præcesserit formationem ipsius, & utrum vna sit materia informis omnium corporum?

S. Th. qu. 66. art. 1. 2.

1. **P**rimò videtur informitas materiæ tempore præcessisse formationem, ita ut materia in primo instanti creationis caruerit omni forma substantiali, deinde formata fuerit varijs formis substantialibus. Gen. enim 1. dicitur: *terra erat inanis, & vacua*, siue inuisibilis, & incompressa; sed illa inanitas, & vacuitas significat carentiam omnis formæ substantialis, ut docet Augustinus lib. 12. confess. cap. 12. & lib. 2. de Genes. ad litt. cap. 11. ergo.

2. Secundò natura imitatur Deum; sed cum natura format materiam, formationem præcedit informitas, seu priuatio formæ in materia: ergo.

3. Respondeo, quod quia Genes. 1. narratur Deus in principio creasse cœlum, & terram, deinde sex diebus distinxisse, & ornasse, ideo Sanctus Thomas postquam quæst. 65. egit de rerum creatione, & reiecit errores Philosophorum, quæst. 66. descendit ad agendum de creaturarum rerum distinctione, & ornatu, & examinat opiniones Patrum. Et quia materia corporalis distinguitur, & ornatur per formam, articulo primo quærit, utrum, & in quo sensu materia prima prius tempore fuerit informis, deinde fuerit formata, ac sic distincta, & ornata per formam.

4. Docet ergo primò, quod circa hoc punctum diuersæ videntur fuisse opiniones Patrum. Augustinus enim lib. 1. de Genes. ad litt. cap. 5. docuit informitatem materiæ præcessisse formationem eiusdem origine solum, & natura, non autem tempore. At Basiliius Homil. 2. in Hexameron, Chrysost. Homil. 2. in Genes. & Ambrosius lib. 1. in Hexam. cap. 3. docent informitatem materiæ non solum ori-